

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-35>**Дмитро БОКЛАХ,**

orcid.org/0000-0002-0691-7034

викладач кафедри іноземної філології та перекладу

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

(Київ, Україна) boklah@snu.edu.ua

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті висвітлено роль цифрових технологій у формуванні іношомовних компетенцій майбутніх фахівців. Визначено, що для формування іношомовних компетенцій майбутніх фахівців доцільно використовувати мобільні додатки, віртуальні подорожі, аудіо- та відео файли, ведення блогу. З'ясовано, що за допомогою електронних словників, цифрових додатків, зокрема MS Word, MS PowerPoint, веб-браузерів, веб-додатків, мобільних додатків відбувається вдосконалення орфографії та фонетичної вимови у майбутніх фахівців. Визначено, що використання аудіокниг є необхідним для вдосконалення навичок читання та розуміння іноземної мови. Встановлено, що роль веб-браузерів, веб-додатків, електронних, синхронних та асинхронних засобів зв'язку, інтернет-ресурсів для освітніх цілей, електронних додатків, електронних освітніх ресурсів, платформ, веб-сайтів та мобільних додатків є особливою у формуванні іношомовних компетенцій майбутніх фахівців. Визначено, що важливе місце серед цифрових технологій у формуванні іношомовних компетенцій майбутніх фахівців посідає платформа Skype. З'ясовано, що освітня платформа Moodle реалізує використання інноваційних технологій навчання, системи контролю та оцінювання навчальної діяльності майбутніх фахівців, індивідуалізацію освітнього процесу та вільний доступ до численних електронних ресурсів. Встановлено, що формування іношомовних компетенцій за допомогою цифрових технологій передбачає тренування універсального мислення та навичок вирішення проблем. Визначено, що формуванні іношомовних компетенцій забезпечує ефективне формування навичок іношомовного спілкування та полегшує доступ майбутніх фахівців до якісних автентичних навчальних матеріалів та підвищує мотивацію до навчання. З'ясовано, що за допомогою цифрових технологій можна встановити нову модель навчання іноземних мов, яка самостійно проектує та вдосконалює цифрові навички на основі передачі освітньої інформації та продуктивного отримання знань і практичних навичок, що, зі свого боку, зумовлюють формування іношомовних компетенцій майбутніх фахівців.

Ключові слова: цифрові технології, іношомовна компетенція, освітній процес, навчання, майбутній фахівець.

Dmytro BOKLAKH,

orcid.org/0000-0002-0691-7034

Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

(Kyiv, Ukraine) boklah@snu.edu.ua

THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCES OF FUTURE SPECIALISTS

The article highlights the role of digital technologies in the formation of foreign language competences of future specialists. It was determined that it is advisable to use mobile applications, virtual trips, audio and video files, blogging for the formation of foreign language competences of future specialists. It was found that with the help of electronic dictionaries, digital applications, in particular MS Word, MS PowerPoint, web browsers, web applications, mobile applications, spelling and phonetic pronunciation of future specialists are improved. It was determined that the use of audio books is necessary to improve reading and comprehension skills in a foreign language. It has been established that the role of web browsers, web applications, electronic, synchronous and asynchronous means of communication, Internet resources for educational purposes, electronic applications, electronic educational resources, platforms, websites and mobile applications is special in the formation of foreign language competences of future specialists. It was determined that an important place among the digital technologies in the formation of foreign language competences of future specialists is occupied by the Skype platform. It was found that the Moodle educational platform implements the use of innovative learning technologies, a system of monitoring and evaluating the educational activities of future specialists, individualisation of the educational process and free access to numerous electronic resources. It has been established that the formation of foreign language competences through digital technologies involves the training of universal thinking and problem-solving skills. It was determined that the formation of foreign language competences ensures the effective formation of foreign language communication skills and facilitates the access of future specialists to high-quality authentic educational materials and increases the motivation to study. It has been found that through digital technologies, it is possible to establish a new model of foreign language teaching, which independently projects and improves digital skills based on the transfer of educational information and the productive acquisition of knowledge and practical skills, which in turn determine the formation of foreign language competencies of future specialists.

Key words: digital technologies, foreign language competence, educational process, training, future specialist.

Постановка проблеми. Система освіти України, в тому числі й вищої професійної освіти, орієнтована на інтеграцію в європейській освітній простір, що потребує впровадження цифрових технологій у професійну освіту. У зв'язку з цим сучасна система вищої освіти України потребує впровадження цифрових технологій у професійну підготовку майбутніх фахівців. Цифрові технології вже є успішним інструментом для підвищення якості освіти у ході формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців, що, зі свого боку, зумовлює актуальність тематики цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання формування іншомовних компетенцій у майбутніх фахівців постійно знаходяться у фокусі уваги багатьох дослідників. Так, З. Бурковська пропонує під іншомовною комунікативною компетенцією фахівця розуміти комплексний і цілісний розвиток особистості, який не тільки формує та контролює дискурс на окремі теми, але й уможливує професійне спілкування іноземною мовою. Розвиток навичок іншомовного спілкування, зокрема лінгвістичного, соціолінгвістичного, соціокультурного, дискурсивного, стратегічного та соціального компонентів, є однією з цілей навчання іноземних мов у вищій школі. На думку вченої, формування іншомовної компетенції майбутніх фахівців на основі мовних мультимедійних програм буде успішним за умови використання відповідної методики і врахування дидактичних властивостей та методичних особливостей мовних мультимедійних програм (Бурковська, 2015: 32, 34).

Науковець Л. Нагірний зауважує, що іншомовна компетенція майбутнього фахівця має ґрунтуватися на певних базових принципах, що лежать в основі її засвоєння, і лише в цьому випадку можна говорити про вузькопрофільний і спеціалізований підхід до вивчення іноземної мови. Основи принципів іншомовної компетенції можуть бути реалізовані в процесі підготовки майбутніх фахівців (Нагірний, 2012: 103).

Н. Бориско відзначає, що питання формування іншомовної фонетичної компетенції залишається актуальним, оскільки потребує розгляду в рамках компетентнісного підходу. Це дозволяє координувати навчання з іншими мовними навичками, які є частинами іншомовних компетенцій. Науковець зауважує, що іншомовна фонетична компетенція характеризує здатність фахівця точно виражати та інтонувати власну мову та розуміти мову інших, що ґрунтується на складній та динамічній взаємодії пов'язаних навичок, знань і розпізнавання мовлення. Успішність формування

іншомовної фонетичної компетенції залежить від зрілості мовних функцій, обсягу набутих і засвоєних знань про фонетичні аспекти мови, динамічної взаємодії цих компонентів на основі загального мовленнєво-мовного сприйняття. У формуванні іншомовної фонетичної компетенції під час мовленнєвих фрагментів на заняттях використовуються різноманітні педагогічні засоби. Найважливішими є аудіо- та відеозаписи, більшість з яких містять реальні зразки мовлення (Бориско, 2011: 3, 14).

Н. Склярєнко стверджує, що іншомовна граматична компетенція – це здатність фахівця точно граматифікувати власне мовлення та письмо і граматично розуміти мовлення інших, базуючись при цьому на складній та динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і граматичного усвідомлення. Отже, основними компонентами іншомовної граматичної компетенції є граматичні навички, граматичні знання та граматична обізнаність (Склярєнко, 2011: 15).

Г. Салашенко стверджує, що рівень навичок спілкування майбутніх фахівців іноземною мовою, їх готовність до іншомовного спілкування значною мірою залежить від специфіки організації освітнього процесу, формату та методики вивчення іноземної мови. Основним методичним принципом навчання іноземної мови є комунікаційний принцип, який передбачає таку організацію освітнього процесу, за якої моделюються певні особливості власне комунікативного процесу, а майбутні фахівці поступово набувають мовних умінь і навичок (Салашенко, 2022: 156).

Акцентуючи увагу на дослідженнях науковців, слід відзначити, що питання формування іншомовних компетенцій у майбутніх фахівців шляхом використання цифрових технологій потребують більш ґрунтовнішого вивчення, оскільки є мало-дослідженими.

Метою статті є розкриття ролі цифрових технологій у формуванні іншомовних компетенцій майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація освітніх програм з іноземних мов для майбутніх фахівців є ресурсом, який можна поєднати з традиційними освітніми програмами. Різноманітні цифрові пристрої, гаджети – це інструменти, з якими майбутні фахівці регулярно взаємодіють в освітній та професійній діяльності, що потребує вдосконалення мовних та інформаційних навичок. Чим більше цифрових технологій буде інтегровано в освітній процес, тим це є краще для формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців.

Для формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців доцільно використовувати такий цифровий інструментарій:

- 1) мобільні додатки (для активізації практичних граматичних навичок, орфографії та вимови);
- 2) віртуальні подорожі (для активізації взаємодії лексики та соціокультурних знань);
- 3) аудіо- та відеофайли (для формування пасивних навичок, наприклад читання на слух);
- 4) ведення блогу (для розвитку активних, комунікативних і письмових навичок).

За допомогою електронних словників, цифрових додатків, зокрема MS Word, MS PowerPoint, веб-браузерів, веб-додатків, мобільних додатків відбувається вдосконалення орфографії та фонетичної вимови у майбутніх фахівців. Також використання зазначених цифрових інструментів сприяє активізації лексичної одиниці знань і формуванню вміння слухати, читати, розуміти іноземну мову за допомогою аудіо- та відеофайлів, що, зі свого боку, сприяє формуванню більш активних, комунікативних і письмових навичок.

Використання аудіокниг є необхідним для вдосконалення навичок читання та розуміння іноземної мови. Через навчальні відео та епізоди з художніх фільмів розвивається вміння правильно сприймати іноземну мову на слух, розширюється словниковий запас.

Роль веб-браузерів, веб-додатків, електронних, синхронних та асинхронних засобів зв'язку, інтернет-ресурсів для освітніх цілей, електронних додатків, електронних освітніх ресурсів, платформ, веб-сайтів та мобільних додатків є особливою у формуванні іншомовних компетенцій майбутніх фахівців. Використання цифрових підручників, програм для вивчення нових слів, онлайн-тренерів, блогів також створює позитивний вплив на формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців.

Важливе місце серед цифрових технологій у формуванні іншомовних компетенцій майбутніх фахівців посідає платформа *Skype*. Завдяки платформі *Skype* майбутні фахівці отримують можливість задавати запитання та отримувати відповіді від науковців з усього світу.

Варто зауважити, що цифрові технології використовуються на всіх етапах формування іншомовної граматичної компетенції, зокрема (Соломаха, 2020: 126): у викладі зразків мовлення (через аналіз і синтез граматичних явищ); у контексті мовної підготовки та використання мови; у контексті коригування рівня сформованості граматичних навичок.

З огляду на те, використання цифрових технологій має значні переваги у формуванні навичок практичного використання граматики, орфографії

та вимови, активізації соціокультурної взаємодії, навичок активного та пасивного спілкування.

Сьогодні у багатьох ЗВО освітній процес проходить в умовах дистанційного навчання з ціллю сприяння академічній мобільності майбутніх фахівців і для розробки освітніх програм відповідно до європейських і світових стандартів, таких як Болонський процес та ECTS. У більшості випадків курси дистанційного навчання базуються на освітній платформі *Moodle*, а центри дистанційного навчання створюються для координації електронних курсів. Освітня платформа *Moodle* реалізує використання інноваційних технологій навчання, системи контролю та оцінювання навчальної діяльності майбутніх фахівців, індивідуалізацію освітнього процесу та вільний доступ до численних електронних ресурсів. Викладачі іноземних мов за допомогою платформи *Moodle* можуть створювати власні програми та електронні курси з урахуванням останніх педагогічних і психологічних досліджень та сучасних досягнень у сфері цифрових технологій, зокрема проводити: детальний аналіз можливих лексичних і граматичних помилок після кожного окремого блоку курсу через чат; аудіовізуальний, мультимедійний та інший лінгвістичний контент, пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю фахівця; врахування попереднього пізнавального досвіду здобувача освіти як критерію для написання навчальних матеріалів для дистанційних курсів.

Використання цифрових ресурсів в іншомовній підготовці майбутніх фахівців у ЗВО України є вимогою часу та надає можливості для (Слюсаренко, 2022: 53-54): забезпечення постійного конструктивного зворотного зв'язку між усіма предметами освітнього плану; рівноправного доступу до взаємодії між учасниками освітнього процесу, зокрема комунікативної взаємодії іноземними мовами, незалежно від місця розташування, у відповідний час за погодженням кожного учасника; організації студентоорієнтованих курсів із суб'єкт-суб'єктною взаємодією, в рамках якої всі заходи спрямовані на надання кожному здобувачу освіти необхідної інформації індивідуально, цілодобово в офлайн та онлайн режимі; демонстрації онлайн навчальних матеріалів з іноземної мови в режимі реального часу та розширення їх доступності; диференціації та індивідуалізації навчання; підвищення мотивації та інтересу здобувачів освіти до навчання, активізації педагогічно-пізнавальної та науково-технічної діяльності, підвищення інтересу до вивчення іноземних мов; ефективної організації самостійної освітньої діяльності; стимулювання здобувачів до

самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації, успіхів у навчально-пізнавальній та науково-технічній діяльності.

Формування іншомовних компетенцій за допомогою цифрових технологій передбачає тренування універсального мислення та навичок вирішення проблем. Успішне володіння мовою забезпечується використанням можливостей продуктивного навчання, які передбачають розвиток і вдосконалення таких навичок.

Висновки. Отже, виявлено, що використання цифрових технологій у формуванні іншомовних компетенцій забезпечує ефективне формування навичок іншомовного спілкування та полегшує доступ майбутніх фахівців до якісних автентич-

них навчальних матеріалів та підвищує мотивацію до навчання.

Використання цифрових технологій у навчанні іноземних мов дає значні переваги в застосуванні граматики, орфографії та вимови, активізації взаємодії соціокультурних знань, формуванні практичних навичок активного та пасивного спілкування. Крім того, за допомогою цих технологій можна встановити нову модель навчання іноземних мов, яка самостійно проєктує та вдосконалює цифрові навички на основі передачі освітньої інформації та продуктивного отримання знань та практичних навичок, що, зі свого боку, зумовлюють формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. *Іноземні мови*. 2011. № 3. С. 3–14.
2. Бурковська З. Мовні мультимедійні програми як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. *Молодь і ринок*. 2015. Вип. 11. С. 31–35.
3. Нагірний Л. Я. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. *Науковий журнал Чернівецького університету: актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. 2012. Вип. 4. С. 101–111.
4. Салащенко Г. М. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів та курсантів немовних закладів вищої освіти засобами проєктних технологій. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. №3. С. 153–160.
5. Склярєнко Н. К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Іноземні мови*. 2011. №1. С. 15–25.
6. Слюсаренко Н., Сотер М. Цифровізація іншомовної підготовки у закладах вищої освіти України. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. №46. С. 48–55.
7. Соломаха А. Застосування цифрових технологій для формування іншомовної граматичної компетенції у процесі раннього навчання іноземних мов (на прикладі німецької мови). *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2020. №8. С. 121–135.

REFERENCES

1. Borysko N. F. (2011). Metodyka formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentsii [Methodology of the formation of foreign language phonetic competence]. *Inozemni movy – Foreign languages*. № 3. S. 3–14 [in Ukrainian].
2. Burkovska Z. (2015). Movni multymediini prohramy yak zasib formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii studentiv [Language multimedia programmes as a means of forming students' foreign language communicative competence]. *Molod i rynek – Youth and the market*. №11. S. 31–35 [in Ukrainian].
3. Nahirnyi L. Ya. (2012) Osoblyvosti formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii studentiv [Peculiarities of the formation of students' foreign language communicative competence]. *Naukovyj zhurnal Chernivetskoho universytetu: aktualni problemy romano-hermanskoj filolohii ta prykladnoi linhvistyky – Scientific journal of the University of Chernivtsi: current problems of Romano-Germanic philology and applied linguistics*. №4. S. 101–111 [in Ukrainian].
4. Salashchenko H. M. (2019). Osoblyvosti formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii studentiv ta kursantiv nemovnykh zakladiv vyshchoi osvity zasobamy proiektnykh tekhnolohii [Peculiarities of foreign language communicative competence formation of students and cadets of non-language institutions of higher education by means of project technologies]. *Pravovyi chasopys Donbasu – Legal journal of Donbass*. №3. S. 153–160 [in Ukrainian].
5. Skliarenko N. K. (2011). Metodyka formuvannia inshomovnoi hramatychnoi kompetentsii v uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Methodology of formation of foreign language grammatical competence in students of general education institutions]. *Inozemni movy – Foreign languages*. №1. S. 15–25 [in Ukrainian].
6. Sliusarenko N., Soter M. (2022). Tsyfrovizatsiia inshomovnoi pidhotovky u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Digitisation of foreign language training in higher education institutions of the Ukraine]. *Liudynoznavchi studii. Seriia «Pedagogika» – Humanities studies. “Pedagogy” series*. №46. S. 48–55 [in Ukrainian].
7. Solomakha A. (2020). Zastosuvannia tsyfrovnykh tekhnolohii dlia formuvannia inshomovnoi hramatychnoi kompetentsii u protsesi rannoho navchannia inozemnykh mov (na prykladi nimetskoj movy) [The use of digital technologies for the formation of foreign language grammatical competence in the process of early foreign language learning (German as an example)]. *Elektronne nauкове fakhove vydannia «Vidkryte osvittne e-seredovyshche suchasnoho universytetu» – Electronic scientific publication “Open educational e-environment of a modern university”*. № 8. S. 121–135 [in Ukrainian].